

Když já jsem sloužil... Ze vzpomínek Václava Šustra ze Stříteže u Černovic¹

Bylo to v lednu roku 1930, když jsem nastoupil službu u hospodáře v nedaleké vesničce. Byli jsme tři kluci v rodině jako schůdky. Rodiče se radili, koho mají poslat na službu, karta padla na mě. Maminka s pláčem mně to sdělila, byl jsem jejím miláčkem, nerada se mnou se loučila. Každý večer před spaním ještě přišla k lůžku na mě se podívat, přimáčkla kol dokola peřinu, aby mi nebylo zima a dala pusku na dobrou noc. Několik týdnů před nástupem do služby dlouho do noci připravovala prádlo. Dvě všední košile byly spravované, záplata vedle záplaty. Sváteční košile se lišila tím, že jen „náprsenka“ byla bez záplat, ostatní části košile byly též spravované. Na jarmarce mně koupili cajkové šaty, jedny pantofle s koženým nártem a dřevěným spodkem a jedny dřeváky, tehdy byly za tři koruny. Aby odspodu neubývaly, otec naklepal kovové cvočky a plechové podkovičky.

Nadešel den, kdy matka vše svázala do uzlíčku, vyprovodila přede dvůr, plačky se rozloučila a otec mě dovedl k hospodáři. Tam po straně se o něčem dohadoval, sjednával mzdu. Pak mě zavedl do malé komůrky, nastávajícího obydlí. V komůrce se netopilo, podlaha byla z upěchované hlíny, u vchodu několik placatých kamenů. Malým okénkem bylo vidět do dvora. Na nízkých čtyřech špalíčkách bylo přípevněně několik neohoblovaných prken, po jednom ze stran jako „postranice“.

Nikdy nezapomenu na začátky služby. Ještě ten den jsem si připravil slamník, ve stodole ho vycpal žitnou cepovou slámou. Natáhl jsem k němu plátěnou „podslamku“. Peřina se slepičím peřím mnoho tepla nedala. První dny v týdnu jsem nemohl večer usnout. Bylo smutno po mamince, žádný peřinu neupravil, bylo zima. Pracovní šaty jsem si dal pod sebe, rána byla chladnější.

Po čtrnácti dnech služby jsem se mohl podívat domů. Hospodyně mně dala malý bochníček chleba, „osoušek“ posypaný mákem, abych odevzdal rodičům. První můj výdělek jsem s hrdostí rodičům odevzdal, i sourozenci si krájeli.

1 Vzpomínky Václava Šustra ze Stříteže u Černovic (okr. Pelhřimov) zaznamenal dopisovatel Národopisné společnosti československé Josef Krám (Křeč, okr. Pelhřimov), viz Česká národopisná společnost Praha, fond Příspěvky dopisovatelů, Když jsem já sloužil, 2 s., sign. K 100. K vydání připravil Daniel Drápala. Josef Krám (* 1919) náležel v osmdesátých letech 20. století k aktivním regionálním spolupracovníkům Národopisné společnosti československé. Fond Příspěvky dopisovatelů eviduje celkem 17 evidenčních položek (sign. K 90–K 106; viz ŠENFELDOVÁ, Helena: *Dopisovatelé České národopisné společnosti. Soupis příspěvků*. Praha: Česká národopisná společnost, 2010, s. 65–66). Některé z nich byly v posledních letech publikovány: Čekání na „zlaté prasátko“ (sign. K 97; viz KRÁM, Josef: Čekání na „zlaté prasátko“. *Národopisný věstník* 71, 2012, č. 2, s. 74), O kovářích (sign. K 104; viz DRÁPALA, Daniel [ed.]: *Tradiční rukodělná výroba*. Praha: Česká národopisná společnost, 2013, s. 83–84), O poutích (sign. K 94; viz DRÁPALA, Daniel a kol.: *Výroční obyčeje, zvyky a slavnosti*. Praha: Česká národopisná společnost, 2014, s. 120–121), Dračky na vesnici (sign. K 96; viz KRÁM, Josef: Dračky na vesnici. *Národopisný věstník* 80, 2021, č. 1, s. 98).

Vyprávěl jsem jim, jak pomáhám při krmení čtrnácti kusů dobytka, řezanka se připravovala ručním otáčením kolem řezačky, jak štípám dřevo a přináším do kuchyně. Jenomže navečer, když jsem měl odcházet do služby, museli mě všichni z domu vyprovodit, bylo zase moc smutno...

Josef Krám

Křeč, okr. Pelhřimov